

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 54/2021-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 14 Csr 2/2017 z 2. januára 2020 a 3. marca 2020 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43 CoSr 3/2020 z 20. augusta 2020, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. decembra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]

██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou ██████████, ██████████, ktorou namieta porušenie základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 Csr 2/2017 z 2. januára 2020 (ďalej aj „uznesenie z 2. januára 2020“) a 3. marca 2020 (ďalej aj „uznesenie z 3. marca 2020“ a spolu ďalej aj „napadnuté uznesenia“) a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 43 CoSr 3/2020 z 20. augusta 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že žalobou z 13. februára 2017 sa sťažovateľka ako žalobkyňa domáhala proti žalovanej (obchodná spoločnosť PROFI CREDIT Slovakia, s. r. o.) zrušenia rozsudku Stáleho rozhodcovského súdu sp. zn. SR 278/08/16 z 23. novembra 2016 vydaného z titulu nárokov vyplývajúcich z úverovej zmluvy. Sťažovateľka namieta, že úverovú zmluvu neuzatvorila ako podnikateľka, a preto mala v relevantnom právnom vzťahu postavenie spotrebiteľky požívajúcej ochranu, ktorá jej v zmysle príslušných právnych predpisov ako spotrebiteľke prináleží. Odmietnutie spravodlivosti a porušenie práva na spravodlivý proces sťažovateľka vidí v skutočnosti, že okresný súd a ani krajský súd sa vecnými argumentmi žalobkyne a dôkazmi v príslušných konaniach produkovanými nezaoberali.

3. Vo veci sťažovateľky rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 14 Csr 2/2017-80 z 22. januára 2018 (ďalej len „rozsudok z 22. januára 2018“) tak, že žalobu zamietol „a nepriznal jej status spotrebiteľa“.

4. Na podklade odvolania bol rozsudok okresného súdu z 22. januára 2018 potvrdený rozsudkom krajského súdu č. k. 41 CoSr 12/2018-156 z 19. decembra 2018 (ďalej len „rozsudok z 19. decembra 2018“) ako vecne správny. Proti rozsudku krajského súdu z 19. decembra 2018 podala sťažovateľka 25. marca 2019 dovolanie. Najvyšší súd

Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) o dovolaní nerozhodol a predmetný spis vrátil okresnému súdu so záväzným pokynom zo 17. októbra 2019, aby sťažovateľku vyzval na predloženie plnej moci na zastupovanie v dovolacom konaní a zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie, keďže v súlade s rozsudkom krajského súdu z 19. decembra 2018 vec sťažovateľky nie je vecou spotrebiteľskou, a teda takou, ktorá by spadala pod oslobodenie od povinnosti súdny poplatok zaplatiť.

5. Vzhľadom na uvedené následne okresný súd sťažovateľku 12. novembra 2019 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie v sume 593 €, pričom ju zároveň poučil o dôvodoch zastavenia dovolacieho konania v prípade neuhradenia súdneho poplatku.

6. Uznesením okresného súdu z 2. januára 2020 vydaným vyšším súdnym úradníkom bolo dovolacie konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavené. Proti uzneseniu okresného súdu z 2. januára 2020 podala sťažovateľka sťažnosť, ktorú odôvodnila tým, že v prejednávanej veci okresný súd nebol oprávnený od sťažovateľky žiadať zaplatenie súdneho poplatku, keďže bola daná výnimka z povinnosti platiť súdny poplatok podľa § 4 ods. 2 písm. u) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení účinnom do 31. decembra 2019 (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“).

7. O sťažnosti rozhodol okresný súd uznesením z 3. marca 2020 tak, že túto zamietol, pričom v odôvodnení ním vydaného rozhodnutia zdôraznil, že zákonná výnimka z platenia súdneho poplatku sa na vec sťažovateľky nevzťahuje, keďže jej vec nebola posúdená ako spotrebiteľská.

8. Proti uzneseniu okresného súdu z 3. marca 2020 podala sťažovateľka odvolanie, odôvodňujúc jeho prípustnosť rozhodnutiami ústavného súdu vydanými vo veciach sp. zn. I. ÚS 100/2011, II. ÚS 412/2012 a II. ÚS 232/2012.

9. Odvolací súd sa s argumentáciou sťažovateľky nestotožnil, pričom trval na právnom názore súdu prvej inštancie, a preto rozhodnutie súdu prvej inštancie napadnutým uznesením potvrdil v plnom rozsahu.

10. K splneniu procesných podmienok konania vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľka zdôrazňuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu, ktorým boli potvrdené uznesenia okresného súdu z 2. januára 2020 a 3. marca 2020, bolo sťažovateľke doručené 16. októbra 2020, takže lehota na podanie ústavnej sťažnosti uplynie 16. decembra 2020.

11. Podľa sťažovateľky okresný súd a krajský súd nesprávne vyhodnotili okolnosti, ktoré vyplynuli z konania a z dôkazov, ktorými bolo preukázané, že sťažovateľka uzavrela zmluvu o úvere ako spotrebiteľka.

12. Poukazujúc na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva ustanovujúcu minimálne požiadavky udržateľnosti odôvodnenia súdnych rozhodnutí, sťažovateľka namietala, že okresný súd a krajský súd sa v dostatočnej miere nevenovali skúmaniu argumentácie sťažovateľky. Krajský súd ako odvolací súd sa pritom obmedzil len na konštatovanie, podľa ktorého právny vzťah medzi stranami sporu je „*nespotrebiteľský, pričom sa nevysporiadal s otázkou identifikácie sťažovateľky a usúdil, že pre začatie dovolacieho konania je potrebné zaplatenie súdneho poplatku.*“.

13. Sťažovateľka zdôrazňuje, že „*Krajský súd ani Okresný súd (porušitelia) v napadnutom uznesení nezohľadnili citované východiská ochrany základných práv a slobôd, ani zlú finančnú a sociálnu situáciu sťažovateľa, preto rozhodnutie o zastavení dovolacieho konania a rozhodovanie vo veci samej nemožno hodnotiť inak ako arbitrárny a svojvoľný a nemajúci oporu v právnych normách, pričom taký postup súdu odporuje obsahu základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.*“.

14. Podľa sťažovateľky vzhľadom na preukázanie skutočnosti, že bola v relevantnom konaní spotrebiteľkou, sa javí zastavenie dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho

poplatku ako neprípustné, takže predstavuje aj odňatie možnosti sťažovateľky podať vo veci dovolanie.

15. Sťažovateľka pre prípad, že by ústavný súd (hypoteticky) akceptoval, že jej postavenie nebolo postavením spotrebiteľky, brojí aj proti samotnej výzve na zaplatenie súdneho poplatku a proti samotnému platobnému predpisu na jeho zaplatenie, keďže sú v rozpore so zákonom o súdnych poplatkoch. Podľa sťažovateľky bol súdny poplatok na základe platobného predpisu č. S61-171019-0775 zo 17. októbra 2019 vyrubený v nesprávnej sume a na podklade nezrozumiteľného platobného predpisu a výzvy na zaplatenie súdneho poplatku. V súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o súdnych poplatkoch mal byť podľa sťažovateľky vyrubený súdny poplatok len v sume 331,50 €, a nie v sume 593 €. V súlade s § 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch pritom ak sa žiada zaplatenie poplatku vo výške odporujúcej úprave podľa príslušného zákona, konanie súd pre nezaplatenie poplatku nezastaví.

16. Dovolacie konanie bolo podľa sťažovateľky zastavené bez zákonného dôvodu a všeobecné súdy sťažovateľke zabránili vo výkone jej základných ústavných práv, ktorých porušenia sa ústavnou sťažnosťou domáha vysloviť.

17. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu uzneseniami okresného súdu z 2. januára 2020 a 3. marca 2020, ako aj napadnutým uznesením krajského súdu. Sťažovateľka zároveň požaduje zrušenie uznesení okresného súdu z 2. januára 2020 a 3. marca 2020, ako aj napadnutého uznesenia krajského súdu a vrátenie veci na nové konanie a zároveň žiada priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 €, ako aj náhradu trov konania v sume 376,64 €.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

18. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. V súlade s čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

19.1 Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

19.2 Podľa § 56 ods. 2 písm. a) a d) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc [písm. a)] alebo ktorý je neprípustný [písm. d)]. Ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť aj návrh na začatie konania, ktorý je podaný oneskorene [§ 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde].

19.3 Podľa § 132 ods. 1, 2 a 3 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (odsek 1). Ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (odsek 2). Ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ

preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa (odsek 3).

20. Podľa § 419 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

20.1 V zmysle § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. V súlade s čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

21.1 Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

21.2 Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

21.3 V súlade s čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

22. Vecná argumentácia sťažovateľky sa zameriava výlučne na nesprávnosť záveru o tom, že jej vec žaloby (konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 14 Csr 2/2017 v spojení s konaním vedeným krajským súdom pod sp. zn. 41 CoSr 12/2018) nie je

spotrebiteľskou vecou. Za odmietnutie spravodlivosti a porušenie práv na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie považuje zastavenie konania vo veci dovolania podaného proti rozsudku krajského súdu z 19. decembra 2018 z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku (body 11, 12 a 13 tohto uznesenia). Zdôrazňuje pritom, že v prejednávanej veci od nej okresný súd splnenie poplatkovej povinnosti za podané dovolanie nemal vyžadovať, keďže sa na ňu ako spotrebiteľku vzťahovalo oslobodenie od povinnosti platiť súdny poplatok v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o súdnych poplatkoch (bod 6 tohto uznesenia). Namieta ďalej pre prípad neakceptácie predchádzajúcej argumentácie sumu vyrubeného súdneho poplatku, ako aj vady samotného platobného predpisu na zaplatenie súdneho poplatku (bod 15 tohto uznesenia). Podľa sťažovateľky sa okresný súd a ani krajský súd v dostatočnej miere nevenovali skúmaniu jej argumentácie, a preto považuje napadnuté rozhodnutia nimi vydané za ústavne neudržateľné.

23. V úvode tejto časti uznesenia ústavný súd s prihliadnutím na obsah ústavnej sťažnosti ustálil predmet konania vo veci. V súlade s § 45 zákona o ústavnom súde je totiž ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 alebo § 131a neustanovujú inak.

24. Ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého v petite označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011). Z konštantnej judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že tvrdenia o porušení iných ustanovení ústavy, ktoré sťažovateľ uvádza v texte sťažnosti mimo petitu, je potrebné považovať iba za súčasť jeho argumentácie (m. m. III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07, IV. ÚS 279/07).

25. Vychádzajúc z petitu ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci predmet konania pred ústavným súdom tvorí rozhodovanie o sťažovateľkou namietanom porušení základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutými uzneseniami okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu. Takto

vymedzený predmet konania nemožno z hľadiska požadovanej ústavnej ochrany rozšíriť len na základe odôvodnenia ústavnej sťažnosti aj o porušenie sťažovateľkou označeného základného práva zaručeného čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (bod 13 tohto uznesenia). Ústavný súd, súc viazaný petitom (návrhom na rozhodnutie) predloženým sťažovateľkou, preto ustálil predmet konania o ústavnej sťažnosti tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia.

III.1 K namietanému porušeniu práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu uznesením okresného súdu z 2. januára 2020

26. Podľa § 239 ods. 1 CSP proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť.

27. Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom možno podať sťažnosť, ktorú aj keď nemožno považovať za riadny opravný prostriedok, ale len prostriedok procesnej obrany, je nevyhnutné považovať za efektívny prostriedkom procesnej nápravy špecifikovaných uznesení. Sťažnosť preto predstavuje účinný prostriedok nápravy v zmysle čl. 13 dohovoru (porovnaj ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, s. 869 a nasl.).

28. Sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu z 2. januára 2020 sťažnosť podľa § 239 ods. 1 CSP podala, pričom o tejto sťažnosti rozhodol samosudca okresného súdu uznesením z 3. marca 2020.

29. Uplatnenie právomoci okresného súdu vylučuje, aby v uvedenej veci rozhodoval ústavný súd, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu

30. Ústavný súd na tomto mieste zdôrazňuje, že s prihliadnutím na procesný charakter napadnutého uznesenia krajského súdu je nevyhnutné posúdiť časť ústavnej sťažnosti vo veci namietanej neústavnosti napadnutého uznesenia krajského súdu a uznesenia okresného súdu z 3. marca 2020 spoločne.

31. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že uznesením okresného súdu z 3. marca 2020 bolo rozhodnuté vo veci sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu okresného súdu z 2. januára 2020 vydanému vyšším súdnym úradníkom. Aj napriek poučeniu obsiahnutému v uznesení okresného súdu z 3. marca 2020 o tom, že proti citovanému rozhodnutiu nie je prípustné odvolanie, sťažovateľka odvolanie ako riadny opravný prostriedok podala. O odvolaní proti uzneseniu okresného súdu z 3. marca 2020 rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že odvolanie odmietol ako neprípustné, keďže podľa jeho názoru smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie prípustné nie je.

32. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti prezentuje argumenty smerujúce proti posúdeniu veci odvolania smerujúceho proti uzneseniu okresného súdu z 3. marca 2020 napadnutým uznesením krajského súdu. Jej argumentácia sa pritom zameriava na skutočnosť, že úlohou krajského súdu bolo argumenty odvolania vecne preskúmať a o odvolaní vecne rozhodnúť. Prípustnosť odvolania ako riadneho opravného prostriedku pritom odôvodňuje rozhodnutiami ústavného súdu (bod 8 tohto uznesenia).

33. Uznesenie okresného súdu z 3. marca 2020 sťažovateľka napáda pre neústavnosť jeho odôvodnenia vo veci potvrdenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vydaného vyšším súdnym úradníkom o zastavení dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. V tomto smere dôvodí, že pre zastavenie dovolacieho konania neboli splnené zákonné podmienky.

34. Podľa názoru ústavného súdu v kontexte sťažovateľkou prezentovaných námietok mala sťažovateľka možnosť proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktoré považuje za ústavne neudržateľné podať dovolanie, ktorým sa mohla domáhať ochrany ňou namietaného porušenia práv zaručených ústavou, dohovorom a dodatkovým protokolom.

35. Z už citovaného princípu subsidiarity, ktorým sa konanie pred ústavným súdom riadi, vyplýva, že konanie pred ústavným súdom predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 5/2013).

36. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde].

37. V prípade jej nesplnenia platí, že ústavná sťažnosť je neprípustná. Výnimkou z tohto pravidla je situácia, keď sťažovateľ preukáže, že právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôkazné bremeno pri preukazovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa je na sťažovateľovi.

38. Ako už bolo naznačené, podmienkou toho, aby ústavný súd pristúpil k meritórnemu prejednaniu ústavnej sťažnosti, je vyčerpanie dostupných prostriedkov nápravy, ktorých uplatnenie sťažovateľovi právny poriadok priznáva. V civilnom sporovom konaní je to aj podanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 419 a nasl. CSP, a to za situácie, že tento opravný prostriedok je účinný na ochranu sťažovateľom označených práv (I. ÚS 47/2020, III. ÚS 35/2019, I. ÚS 69/2019, III. ÚS 19/2019, I. ÚS 146/2018).

39. V prípade relevantnej časti ústavnej sťažnosti tvoriacej predmet tohto konania ústavný súd po dôslednom posúdení jej odôvodnenia konštatuje, že argumentácia sťažovateľky vo vzťahu k tvrdenému neoprávnenému zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práv na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu je založená na namietaných nedostatkoch v procesnom postupe krajského súdu, ktoré vyústili do neústavného rozhodnutia odvolacieho súdu spôsobujúceho v konečnom dôsledku odmietnutie prístupu k odvolaniu ako opravnému prostriedku (*denegatio iustitiae*), keďže krajský súd ako odvolací súd odvolanie sťažovateľky odmietol ako procesne neprípustné.

40. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktoré je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu v merite veci alebo rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo, prípadne ktorým sa rozhodlo v merite veci (k tomu pozri aj bod 8.1 uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 236/2016 z 19. januára 2017 publikovaného pod R 19/2017).

41. Relevantné znaky, ktoré charakterizujú procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý súdny proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva. Právo na spravodlivý súdny proces predstavuje možnosť fyzických osôb a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov. Už citovaný § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu nadobudla značnú, výraznú, resp. relevantnú intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie nesprávny (vadný) procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení

procesných ustanovení, ktoré sa vymykajú zákonnému, ale aj ústavnému procesno-právneému rámcu, ktorý zároveň znamená aj porušenie procesných práv garantovaných ústavou. Pod pojmom „procesný postup“ sa rozumie faktická (ne)činnosť súdu znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení, resp. možnosť jej aktívnej účasti v spore. Za vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP sa považuje aj to, keď odvolací súd odmietol odvolanie strany sporu, hoci na takýto postup nebol daný zákonný dôvod (k tomu pozri uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo 8/2019 z 24. apríla 2019).

42. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, pritom možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním, t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania (k tomu pozri aj sp. zn. I. ÚS 275/2018, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo 8/2019 z 24. apríla 2019 a sp. zn. I. ÚS 96/2020).

43. Ústavný súd si uvedomuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Ústavný súd sa pri posudzovaní prípustnosti dovolania z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti (t. j. pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade ide o účinný prostriedok nápravy) môže obmedziť výlučne na formálne posúdenie jeho prípustnosti. Dovolanie neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že dovolanie je v danom prípade neprípustné, napríklad preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma (napr. § 421 ods. 2 CSP, § 422 CSP a pod.). Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

44. S prihliadnutím na už uvedené ústavný súd konštatuje, že jeho právomoci v konkrétnych okolnostiach tejto veci predchádza právomoc najvyššieho súdu sa predmetnou argumentáciou sťažovateľky (resp. jej tvrdením o vade zmätočnosti spočívajúcej v odmietnutí odvolania krajským súdom, hoci na takýto postup nebol daný zákonný dôvod) zaoberať a jej opodstatnenosť preskúmať.

45. Ústavný súd v súvislosti so skúmaním podmienok konania o podanej ústavnej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania pritom dopytom na okresnom súde zistil, že sťažovateľka proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie nepodala. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavným súdom v situácii, keď nevyužila právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý jej zákon účinne poskytoval, t. j. nepodala dovolanie, hoci ho podať mohla a mala, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 728/2016).

46. Sťažovateľka tiež ani netvrdila (tým menej preukazovala), že dovolanie v konkrétnych okolnostiach veci podľa § 420 písm. f) CSP nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto zo strany ústavného súdu neprichádza do úvahy ani prípadný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

47. Tým, že sťažovateľka proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie nepodala, sa vo svojej podstate zbavila možnosti z ústavnoprávneho hľadiska preskúmať námietky smerujúce proti podľa jej názoru neudržateľnému záveru krajského súdu o odmietnutí odvolania proti uzneseniu okresného súdu z 3. marca 2020 s tým, že dôvodnosť dovolania mohol posúdiť len dovolací súd.

48. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojich základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým

uznesením krajského súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre jej neprípustnosť.

III.3 K namietanému porušeniu práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu z 3. marca 2020

49. Čo sa týka časti ústavnej sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu okresného súdu z 3. marca 2020, ústavný súd konštatuje, že proti citovanému rozhodnutiu okresného súdu (napadnutému touto ústavnou sťažnosťou) sťažovateľka v ústavnej sťažnosti predostiera argumentáciu, ktorou spochybňuje ústavnú udržateľnosť jeho odôvodnenia, pričom tvrdí, že na zamietnutie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 2. januára 2020 neboli splnené podmienky, takže záver vo veci konajúcich súdov o tom, že dovolacie konanie bolo nevyhnutné pre nezaplatenie súdneho poplatku zastaviť, nie je ústavne udržateľný.

50. Sťažovateľka síce proti uzneseniu okresného súdu z 3. marca 2020 podala odvolanie, krajský súd o ňom však rozhodol tak, že ho odmietol ako neprípustné, a vecnou argumentáciou sťažovateľky sa nezaoberal, keďže mu v tom procesné odmietnutie odvolania bránilo (podľa § 355 ods. 2 CSP proti uzneseniu súdu prvej inštancie je prípustné odvolanie, ak to zákon pripúšťa). Ako okrem iného v odôvodnení napadnutého rozhodnutia krajský súd (bod 33) skonštatoval, *„Zákon o súdnych poplatkoch v žiadnom svojom ustanovení neobsahuje možnosť podania odvolania voči rozhodnutiu sudcu, ktorým rozhodol o sťažnosti vyššieho súdneho úradníka v konaní o súdnych poplatkoch, naopak priamo v § 14 ods. 1 vylučuje použitie § 357 písm. a) CSP, ktoré upravuje možnosť podania odvolania voči uzneseniu o zastavení konania. V danom prípade sa preto v plnom rozsahu aplikuje primerané použitie CSP pri posúdení možnosti alebo nemožnosti podania odvolania voči rozhodnutiu sudcu, ktorým zamietol sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka v konaní vo veci poplatkov.“*. Uvedený záver ústavný súd nemôže spochybníť vzhľadom na to, že bol vyslovený právoplatným rozhodnutím, ktorého vecnú správnosť nemôže ústavný súd preskúmať vzhľadom na okolnosti uvedené v bode 45 tohto odôvodnenia. Uvedená skutočnosť (zákonom priamo ustanovená neprípustnosť odvolania)

je podstatným dôvodom, pre ktorý nie je možné akceptovať zachovanie lehoty na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde. To znamená, že proti napadnutému rozhodnutiu sudcu z 3. marca 2020 mala sťažovateľka v prípade jej nespokojnosti s uvedeným rozhodnutím podať priamo ústavnú sťažnosť ústavnému súdu v lehote do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia okresného súdu (teda v súlade § 124 prvou vetou zákona o ústavnom súde). Sťažovateľka lehotu na podanie ústavnej sťažnosti nesprávne odvodila (až) od doručenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu, čo nie je vzhľadom na už uvedené skutočnosti pre včasné podanie ústavnej sťažnosti v tomto prípade použiteľný záver. Napadnuté rozhodnutie okresného súdu z 3. marca 2020 bolo zástupcovi sťažovateľky doručené 23. marca 2020, čím nadobudlo ako nenapadnuteľné odvolaním právoplatnosť (bod 6 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu). Lehota na podanie ústavnej sťažnosti by sťažovateľke v súlade s už označeným § 124 zákona o ústavnom súde za normálnych okolností uplynula 25. mája 2020. V súlade s § 1 písm. a) v spojení s § 2 ods. 1 zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov lehoty ustanovené zákonom na vykonanie procesného úkonu pred súdom v čase od účinnosti citovaného zákona (od 27. marca 2020, pozn.) do 30. apríla 2020, teda 35 dní, neplynuli. S prihliadnutím na uvedené preto lehota na podanie ústavnej sťažnosti v konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľke po zohľadnení spočívajúcej lehoty 35 dní uplynula 29. júna 2020. Keďže ústavnú sťažnosť sťažovateľka v tejto časti podala až 16. decembra 2020, podala ju zjavne po uplynutí stanovenej lehoty.

51. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť smerujúcu proti uzneseniu okresného súdu z 3. marca 2020 pre namietané porušenie základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu odmietol v tejto časti bez je ďalšieho vecného prieskumu ako podanú oneskorene podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

52. Po odmietnutí ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2021

Libor DUĽA
predseda senátu